

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет дошкільної та спеціальної освіти
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

Реферат на:

ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

освітній ступінь «магістр»

на тему:

**«КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ»**

Виконала: студентка II курсу, групи 614з,
Спеціальності: 016 Спеціальна освіта
Освітня програма: Спеціальна освіта
Юрєвич Юлія Вікторівна

Керівник:
кандидат педагогічних наук, викладач
Слатвінська А.А.

Рецензент:
кандидат педагогічних наук, доцент
Попиченко С. С.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ.....	8
1.1. Особливості мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку	8
1.2. Стан мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	19
РОЗДІЛ II. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА МЕТОДИКИ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ.....	36
2.1. Методика корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	36
2.2. Аналіз дослідно-експериментальної роботи.....	63
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Нині в спеціальній педагогіці інтенсивно розробляються засоби інноваційних технологій для корекції мовленнєвих порушень, проте вони не знаходять широкої реалізації в логопедичній практиці на етапі раннього втручання. У зв'язку з неухильним зростанням форм мовленнєвої патології у вигляді відсутності мовлення у дітей дошкільного віку сучасна корекційна педагогіка відчуває нестачу нових, адаптованих до дизонтогенетичної реальності діагностичних і терапевтичних методик, які поєднують апаратні, нейропсихологічні, психофізіологічні та класичні логопедичні прийоми спеціалізованої допомоги в ситуаціях порушень мовлення у немовленнєвих дітей дошкільного віку.

Проблема розвитку мовлення дітей дошкільного віку не втрачає своєї актуальності протягом багатьох років, адже саме в цьому віці дитина оволодіває комунікативними навичками в силу особливої чутливості до мовленнєвих явищ, інтересу до осмислення мовленнєвого досвіду, спілкування.

Це співвідноситься з реалізацією основних напрямів освіти, які визначені у Національній стратегії розвитку освіти в Україні, Базовому компоненті дошкільної освіти, в Законі України «Про дошкільну освіту», «Концепції стандарту спеціальної освіти дітей дошкільного віку з порушенням мовленнєвого розвитку» щодо забезпечення підростаючому поколінню умов для формування повноцінної і гармонійно розвиненої особистості, охорони життя та збереження здоров'я дошкільників.

У спеціальних психолого-педагогічних дослідженнях питання розвитку комунікативної діяльності дітей різних нозологічних категорій було предметом численних наукових досліджень (О. К. Агавелян, І. О. Амбрукайтис, С. К. Амірової, Д. І. Аугене, Т. Г. Богданової, Д. І. Бойкова, К. О. Глушенко, Н. С. Кожанової, О. О. Кошелевої, Г. В. Кузнєцової,

Е. І. Леонгард, А. В. Мамаєвої, Н. В. Мжельської, С. А. Покутневої, О. Г. Самсонової, І. О. Сасіної, Є. П. Синьової, М. І. Шишкової та ін.).

Вчені констатують схожі тенденції у становленні комунікативної діяльності дітей із відхиленнями у розвитку: порушення вербального спілкування, бідність мотиваційних його засад, недостатнє оволодіння комунікативними вміннями, комунікативну пасивність. Однотипність описаних розладів зумовлена комунікативним механізмом виникнення вторинних відхилень у структурі дизонтогенезу (В. М. Сорокін, Л. М. Шипіцина), який часто призводить до деформації соціальної ситуації розвитку дітей із різними психофізичними порушеннями.

У дослідженнях мовленнєвих порушень проблема розвитку комунікативної діяльності розглядалась дотично в контексті мовленнєвої діяльності (С. Ю. Конопляста, Р. Є. Левіна, Н. В. Манько, О. Г. Приходько, Є. Ф. Соботович, В. В. Тарасун).

Актуальність зазначеної проблеми, її недостатнє теоретичне й експериментальне вивчення зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи **«Корекція мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення»**.

Мета дослідження теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити адаптовану методику корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення за І. В. Баранець.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

1. З'ясувати ступінь висвітлення досліджуваної проблеми у психолого-педагогічній літературі та уточнити сутність поняття «мовленнєві порушення у дітей дошкільного віку».

2. Визначити актуальний стан мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення на основі вивчення сформованості його критеріїв та рівнів.

3. Обґрунтувати та експериментально перевірити адаптовану методику корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Об'єкт дослідження – комунікативно-мовленнєва діяльність дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження – методика корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Методи дослідження. У роботі використовувались теоретичні і практичні методи наукового дослідження: *теоретичні*: вивчення, аналіз та узагальнення психолого-педагогічної і методичної літератури з проблеми дослідження; аналіз навчальних програм та методичних посібників; теоретичне обґрунтування методики корекційної роботи мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення; синтезування результатів експерименту; *емпіричні*: цілеспрямоване спостереження за освітнім процесом та мовленнєвою діяльністю старших дошкільників із порушеним та нормотиповим мовленнєвим розвитком, бесіда; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний).

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальну роботу здійснено на базі Шкарівського закладу дошкільної освіти «Веселка» Білоцерківської міської ради Київської області та закладу дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу №25 «Оленка» Білоцерківської міської ради Київської області.

Теоретичне значення: визначено зміст поняття «мовленнєві порушення у дітей дошкільного віку»; створено діагностичний інструментарій та адаптовану методику, спрямовану на визначення сучасного стану сформованості мовленнєвої діяльності у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні в освітній процес адаптованої методики корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Одержані результати можуть бути використані у розробці корекційно-розвивальних занять для закладів дошкільної освіти з інклюзивним навчанням, при викладанні фахових курсів у закладах вищої освіти.

Апробація результатів роботи. Основні положення та результати дослідження доповідалися і мали позитивну оцінку на засіданнях кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Публікації. Основні положення кваліфікаційної роботи відображено в тезах: «Особливості мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку» у збірнику матеріалів VI Міжнародної Інтернет-конференції «Сучасні технології розвитку професійної майстерності майбутніх учителів» (м. Умань, 24 листопада 2022 р.).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (74 позиції), додатків. Повний обсяг роботи становить 82 сторінки, з них основного тексту – 70 сторінок.

ВИСНОВКИ

Відповідно до першого завдання дослідження з'ясовано ступінь висвітлення досліджуваної проблеми у психолого-педагогічній літературі. Теоретичний аналіз спеціальної літератури до виховання та навчання дітей в умовах закладів дошкільної освіти дозволив визначити пріоритетні напрями мовленнєвого розвитку дитини дошкільного віку, зокрема корекція мовленнєвих порушень у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення.

У дослідженні визначено сутність феномена «мовленнєві порушення у дітей дошкільного віку», що інтерпретується як інтегрований результат оволодіння комунікативними вміннями та навичками в процесі комунікативно-мовленнєвої діяльності.

Відповідно до другого завдання дослідження визначено актуальний стан мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення на основі вивчення сформованості його критеріїв та рівнів. Діагностична методика констатувального етапу дослідження ґрунтується на традиційних методичних засадах обстеження мовлення дітей з порушеннями мовлення у процесі психолого-педагогічного тестування, логопедичного обстеження. Методику обґрунтовано з використанням існуючих діагностичних методик за І. В. Баранець й у відповідності до вимог освітніх програм закладів дошкільної освіти та Базового компонента дошкільної освіти з розвитку мови і мовлення.

Визначено критерії і показники сформованості мовленнєвої діяльності у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення. Нами було виокремлено рівні: високий, достатній, середній та низький та подано їхню характеристику. Установлено, що більшість дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення мають середній і низький рівень показників: середній рівень комунікативної компетентності виявлено у 25 % та низький 75 %. У більшості дітей дошкільного віку недостатньо сформований пасивний словник, особливі труднощі виникають при визначенні розуміння близьких за звучанням слів та складних логіко-граматичних конструкцій. Дитина показує та творчо

відтворює тільки половину із заданих завдань. Досить часто не зовсім розуміє зміст завдання з першого разу.

Відповідно до третього завдання обґрунтовано та експериментально перевірено адаптовану методику корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення. Визначено дидактичний зміст та основні етапи: координаційно- діагностичний, корекційно-мотиваційний та репродуктивно-комунікативний.

Перший етап передбачав обстеження мовлення дітей з порушеннями мовлення та формування базових невербальних і вербальних процесів, що впливають на активізацію мовленнєвої діяльності старших дошкільників з порушеннями мовлення. Другий етап передбачав розвиток фонетико-фонематичних і лексико-граматичних компонентів мовленнєвої системи та закріплення правильних мовленнєвих стереотипів. Третій етап передбачав розвиток самостійних комунікативних навичок у всіх формах зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Вони мають єдину мету, зміст, принципи, методи, форми організації. Методика корекційної роботи мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення забезпечує єдність етапів і об'єднує їх у неперервний освітній процес, дає можливість розглядати її як цілісну систему. Метою методики корекційної роботи мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення була корекція фонематичних процесів, артикуляційної й дрібної моторики, корекція звуковимови, збагачення та уточнення пасивного й активного словника, формування граматично правильного мовлення, навичок використання монологічного й діалогічного мовлення, що забезпечує подальший мовленнєвий розвиток й реалізацію власного потенціалу.

Підсумковий порівняльний аналіз рівнів сформованості мовленнєвої діяльності у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення засвідчив відчутні позитивні зміни, що відбулися під впливом корекційно-педагогічного навчання дітей в експериментальних групах. Отже,

запроваджена методика корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення є ефективною і заслуговує на поширення й запровадження в освітній процес закладів дошкільної освіти.